

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 251/05-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť F. H., bytom V., zastúpeného advokátom JUDr. R. B., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 217/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 986/88) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo F. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 217/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 986/88) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice - okolie p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 217/04 konať bez zbytočných prietáhov.

3. F. H. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 150 000 Sk (slovom jednostopäťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice - okolie je p o v i n n ý uhradiť F. H. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. R. B., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 251/05-16 z 20. októbra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť F. H. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 217/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 986/88).

Na základe výzvy ústavného súdu z 12. októbra 2005 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr. 8181/05 zo 7. októbra 2005, v ktorom okrem iného uviedol:

„Žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti napadla na tunajší súd dňa 26. 10. 1988. Viaceré pojednávania boli odročené z dôvodov úmrtia účastníkov, prípadne zmenili adresy svojho pobytu a neoznámili súdu tieto zmeny. Po sústavnom spresňovaní okruhu pasívne legitimovaných účastníkov vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom zo dňa 28. 9. 2001, proti ktorému bolo podané odvolanie a tento rozsudok bol zrušený a vec

vrátená na ďalšie konanie. Zástupkyňa žalobcu po doplnení dokazovania vzala žalobu proti viacerým žalovaným späť. Súd konanie voči týmto žalovaným zastavil uznesením zo dňa 22. 12. 2004 a voči ostatným žalovaným, proti ktorým nebola vzatá žaloba späť bolo konanie vylúčené na samostatné konanie, ktoré sa vedie pod sp. zn. 15 C 217/04, taktiež sa vedie aj konanie pod touto spisovou značkou o protinávrhu žalovaných.

Uznesenie o zastavení konania nie je právoplatné, nakoľko došlo k chybe v písaní, bolo vydané opravné uznesenie dňa 22. 7. 2005, ktorým táto chyba bola opravená. Žalovaným, ktorým nebolo doručené uznesenie o zastavení konania, bolo doručované po vydaní opravného uznesenia, ktoré kvôli tomu ešte nie je právoplatné.

Vo veci 15 C 217/04 nebolo doposiaľ rozhodnuté, lebo je potrebné znalecké dokazovanie na odstránenie rozporov, ktoré vznikli vykonaním ROEPU v obci.“

Na základe výzvy ústavného súdu z 15. decembra 2005 okresný súd doplnil svoje vyjadrenie k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 881/05 z 20. decembra 2005, v ktorom okrem iného uviedol:

„Predmetom konania vo veci 15 C 217/04 je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Ide o vylúčený návrh z pôvodného konania 5 C 986/88. Po vylúčení nároku bolo potrebné zabezpečiť vzhľadom na vykonanú ROEP nové doklady o vlastníctve nehnuteľnosti a následne zmenu osobám pasívne legitimovaných.

Vec bola pridelená do senátu 23. 12. 2004. Dňa 29. 12. 2004 bol urobený úkon – zabezpečenie výpisu z pozemnoknižných vložiek a listov vlastníctva.

Dňa 14. 3. 2005 bolo urgované ich zabezpečenie. Doklady boli predložené 4. 4. 2005. Následne bolo nariadené pojednávanie zo dňa 9. 8. 2005. Na tomto pojednávaní bol prevedený prednes účastníkov a nariadené znalecké dokazovanie. Určený znalec 20. 10. 2005 vrátil spis s tým, že pre svoj zdravotný stav posudok nemôže vypracovať. Dňa 7. 12. 2005 bolo nariadené znalecké dokazovanie iným znalcom. Posudok doposiaľ nie je vypracovaný.

Od vylúčenia návrhu na osobitné konanie vo veci nevznikli zbytočné prietahy s prihliadnutím na zaťaženosť vybavujúcej sudkyne. Prietah bol spôsobený objektívnymi

okolnosťami od 29. 12. do 4. 4. 2005 – zabezpečenie dokladov o vlastníctve a následne zmena znalcov.“

Právny zástupca sťažovateľa doručil 10. januára 2006 ústavnému súdu vyjadrenie k stanovisku okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedol:

„Podľa názoru sťažovateľa porušovateľ vo svojom vyjadrení resp. v jeho doplnení, len stroho konštatuje základné procesné úkony uskutočnené v napadnutom konaní. Nijako nevyvrátil tvrdenia sťažovateľa uvedené v jeho sťažnosti (...) Opäť chce sťažovateľ zdôrazniť, že sa jedná z jeho pohľadu o mimoriadne dôležité konanie, ktorého predmetom je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a má za to, že porušovateľ v podstatnej miere prispel k neúmerne dlhej dobe tohto súdneho konania, ktoré nie je ani po viac ako 18-ich rokoch právoplatne skončené (...).“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti, k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Konanie začalo 26. októbra 1988 podaním žaloby, ktorou sa sťažovateľ ako žalobca v 4. rade domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.

Do nariadenia prvého pojednávania, ktoré sa konalo 30. januára 1989, okresný súd vypracoval výzvu za účelom vyjadrenia sa žalovaných k žalobe a doručenia dokladov (výpisy z listov vlastníctva a dedičské rozhodnutia). Toto pojednávanie okresný súd odročil na neurčito a vyzval právneho zástupcu žalobcov na upresnenie žaloby.

Ďalšie pojednávania nariadené na 18. október 1991, 20. september 1993 a 18. október 1993 okresný súd opätovne odročil za účelom odstránenia nedostatkov žaloby.

Na pojednávaniach nariadených na 22. november 1993, 17. január a 7. február 1994 vypočul účastníkov a svedka. Posledné z týchto pojednávanií bolo odročené na neurčito za účelom vykonania ohliadky na mieste samom, ktorá sa uskutočnila 11. júla 1995.

Na ďalšom pojednávanií uskutočnenom 20. mája 1996 okresný súd pripustil zmenu žalobného návrhu a na pojednávanií 27. júna 1996 vypočul ďalších účastníkov.

Na pojednávaniach nariadených na 24. november 1997, 14. august 1998, 25. september 1998, 18. december 1998 a 12. apríl 1999 okresný súd riešil procesné otázky súvisiace s označením účastníkov konania a upresnením petitu žaloby.

Ďalšie pojednávania okresný súd nariadil na 3. marec 2000, 7. apríl 2000, 12. máj 2000, 26. jún 2000, 26. september 2000, 3. júl 2001, 20. august 2001, 25. september 2001 a 28. september 2001, na ktorom vyhlásil rozsudok.

Účastníci konania proti rozsudku podali odvolanie a 20. augusta 2002 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach, ktorý uznesením sp. zn. 12 Co 397/02 z 10. decembra 2002 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil 11. decembra 2002 na nové prejednanie a rozhodnutie.

Okresný súd 20. marca 2003 vyzval právneho zástupcu žalobcov a 23. júla 2003 právnych nástupcov žalovaných na predloženie listinných dôkazov.

Dňa 3. januára 2004 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalobcov, aby upresnil pasívne legitimovaných účastníkov a žalobný petit. Uznesením z 22. decembra 2004 okresný súd v časti konanie zastavil a vo zvyšnej časti žalobný návrh a protinávrh vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 15 C 217/04.

Dňa 22. júla 2005 okresný súd vydal opravné uznesenie. Dňa 9. augusta 2005 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie. Po oznámení znalca, že posudok nemôže vypracovať zo zdravotných dôvodov, okresný súd 7. decembra 2005 pribral do konania iného znalca. Znalecké dokazovanie nie je dosiaľ skončené.

III.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. IV. ÚS 232/03).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Ústavný súd konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré začalo v novembri 1988 a nie je dosiaľ právoplatne skončené. V danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov, podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava obsiahnutá najmä v Občianskom zákonníku. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. I keď na priebeh konania mohol mať vplyv väčší počet účastníkov (a zmeny v dôsledku ich úmrtí), ústavný

súd vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov však konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali doterajší priebeh konania jeho zložitou, a k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti okresný súd pristúpil až v roku 2005, keď nariadil znalecké dokazovanie.

2) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri hodnotení postupu podľa tohto kritéria ústavný súd na jednej strane poznamenáva, že sťažovateľ bol v konaní aktívny, zúčastňoval sa nariadených pojednávanií, niekoľkokrát žiadal o určenie termínu pojednávania a podal aj sťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní, ale na druhej strane konštatuje, že i sťažovateľ (jeho právny zástupca) čiastočne prispel k zdĺhavému priebehu konania najmä tým, že v rokoch 1989, 1990, 1991 a 1993 na výzvy okresného súdu za účelom odstránenia väd žaloby nereagoval včas a v lehotách, ktoré mu boli určené.

3) Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že predmetom posúdenia je spor, ktorý začal 26. októbra 1988, avšak vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začína od 15. februára 1993 (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 387/04). V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že ak nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základného práva pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (IV. ÚS 277/04).

Na základe prehľadu úkonov okresného súdu ústavný súd konštatuje, že takmer celý priebeh konania je poznačený nesústredenosťou a neefektívnosťou jeho postupu, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku sporu. I keď v priebehu viac ako 17-ročného konania boli zistené iba kratšie obdobia nečinnosti (od 6 do 22 mesiacov) a okresnému súdu nemožno vytknúť inú dlhodobejšiu nečinnosť, ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. V priebehu celého konania okresný súd nepostupoval v konaní dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. I keď vo veci rozhodol rozsudkom, jeho rozhodnutie bolo nadriadeným súdom pre nedostatočne zistený skutkový stav zrušené. Nesústredenosť postupu okresného súdu vyplýva aj zo skutočnosti, že znalecké dokazovanie nariadil až 9. augusta 2005 a do dňa rozhodnutia ústavného súdu znalecké dokazovanie nie je vykonané.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 217/04 (pôvodne pod sp. zn. 5 C 986/88) bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v záujme završenia ochrany základných práv sťažovateľa prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 217/04 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2 mil. Sk za ujmu, ktorá mu bola spôsobená „*neadekvátnou a nedostatočnou právnou ochranou zapríčinenou nečinnosťou súdu a zbytočnými prietahmi v konaní*“.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva na prerokovanie bez zbytočných prietahov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa názoru ústavného súdu nemožno od sťažovateľa spravodlivo žiadať, aby čakal na výsledok súdneho sporu takú neprimerane dlhú dobu, a nie je akceptovateľné ani to, aby bol stav konania ku dňu vydania tohto nálezu taký, aký bol zistený v prípade sťažovateľa.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku predmetného konania na okresnom súde, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vo výške 150 000 Sk (slovom *jednostopäťdesiattisíc slovenských korún*), ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je za porušenie základného práva sťažovateľa primeranou satisfakciou spojenou s porušením jeho základného práva.

Ústavný súd priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi sumu 5 302 Sk z dôvodu jeho vzniknutých trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. B.. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 2 501 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon

právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2004 vo výške 15 008 Sk) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 150 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. januára 2006